

MARIJA BISTRICA

Dr. Stjepan Kožul

Da bismo cjelovito zaključili *Crtime iz komunističke prošlosti*, vezano uz svetište i župu u Mariji Bistrici i tako doprinijeli hrvatskom žrtvoslovlju, spomenuli smo rubno ubijenog bistričkog kapelana Stjepana Štromara (*Gora, 1915.-+Macelj, 4./5.VI.1945.) i ubijenog bistričkog bogoslova Branka Kukolju (*Marija Bistrica, 1921.-+Macelj, 4./5.VI.1945.). Ovdje ih želimo cjelovitije spomenuti, s naznakom literature, gdje se može više pročitati o njima, kao i načinu stradanja, uz nastojanje od 1990. godine, da se ta „Najbolnija rana u Krapini – Stratište na gori Macelj“ ne zaboravi. U svećeničkim krugovima, o komunističkim zločinima u Macelju češće govorio ondašnji kapelan u Krapini Dragutin Žnidaršić (1943.-IX.1945.), kasnije u drugim župama, pa župnik u Vugrovcu (1848.-1982.) i prebendar Prvostolne crkve u Zagrebu (1982.-+1998.) i vjeroučitelj škola u Mariji Bistrici Srećko Draksler (1943.-1948.), kasnije župnik u Kašini (1948.-1992.), umro u Svećeničkom domu na Kaptolu 28 u Zagrebu, 1994. godine. Upozorenja da se „mučenički lokaliteti“ u Macelju ne bi uništili, davala je sestra od ubijenog svećenika Stjepana Štromara, prof. Paula Friben, vezano uz radove na autocesti Zagreb-Slovenija, koja je kontaktirala s nadbiskupskim tajnikom dr. Stjepanom Kožulom i pisala Saboru Republike Hrvatske, Službi za predstavke i prijedloge, koji su joj odgovorili 14. prosinca 1990. Potom je dr. Stjepan Kožul, nadbiskupski tajnik (1972.-1998.), koji već nekoliko godina ranije imao informacije o „groznim komunističkim zločinima u Macelju“ od Frana Živičnjaka, uključio Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu i Dekanatski ured u Krapini, te je jedna mješovita skupina 27. travnja 1991. obišla lokacije logora u okolici Krapine, potom u samoj Krapini, kao i mjesta zločina u Macelju: Lepa Bukva, Smiljanova Graba i Ilovac. U skupini je bilo 9 osoba, a među njima i svećenici: Nadbiskupski tajnik dr. Stjepan Kožul, zatim franjevački provincijal iz Zagreba o.dr. Mirko Mataušić (1990.-1997.), župnik i dekan iz Krapine Matija Burja i gvardijan franjevačkog samostana u Krapini o. Anđelko Rakhel, o čemu je sastavljen i zapisnik. Tajnik je podrobno izvijestio kardinala Franju Kuharića o svim do tada poznatim činjenicama o tom najvećem stratištu civila i svećenika na području Zagrebačke nadbiskupije, te se zauzeo da Kardinal osobno ondje odsluži Misu zadušnicu za sve pobijene žrtve. Kardinal je u nedjelju 9. lipnja 1991. u 16,30 sati predvodio prvu spomen Misu u selu Donjem Macelju kod Krapine za žrtve koje su stradale na tom području u svibnju i lipnju 1945. godine. Sabralo se sa svih strana oko desetak tisuća vjernika da molitvom i sudjelovanjem u Misi izraze počast maceljskim žrtvama. Kardinal je poticao na vrednovanje svake žrtve i na molitvu za njih, jer u tom mnoštvu civila i svećenika bilo je i istinskih mučenika. No, „osveta bi bila najveća uvreda mučenicima“, rekao je kardinal Kuharić, o čemu je pisao i Glas Koncila. Sam zapisnik o obilasku mješovite crkveno-civilne komisije mjesta bivših logora u Oroslavju, Mirkovcu, Sv. Križu Začretju, Krapini i Đurmancu, te lokacija stratišta u Macelju: Lepa Bukva, Ilovac, Smiljanova Graba, objavio je tajnik dr. Kožul već 1992. godine u svojoj knjizi: *Spomenica žrtvama ljubavi Zagrebačke nadbiskupije*. Što se je sve događalo oko Macelja i posmrtnih ostataka tamošnjih žrtava narednih godina, sve do izgradnje današnje spomen-crkve Muke Isusove u Macelju i njenog blagoslova 2007. godine, može se drugdje pročitati.¹

¹ Stjepan KOŽUL. *Martirologij Crkve zagrebačke*. Izd. Prometej, Zagreb 1998., 183-197 i 698-705. – Fran ŽIVIČNJAK. *U vječni spomen na hrvatske vojnike, svećenike i franjevce i sve hrvatske mučenike pobijene u svibnju i lipnju 1945.godine na prostorima Maceljske šume kod Krapine i logorima u Mirkovcu kraj Svetog Križa-Začretja i Oroslavju*. Zagreb 1998, str. 1-70. Kasnije je Udruga Macelj 1945. izdala drugo izdanje, te 2008. godine treće, dopunjeno izdanje. – Glas Koncila, broj 24, 16. lipnja 1991., str. 1 i 11. – Stjepan KOŽUL. *Deset godina nakon Martirologija Crkve zagrebačke (1998.-2008.)*. Izd. „Tkalčić“. Zagreb 2008., str. 89-96.

1) Kapelan u Mariji Bistrici Stjepan Štromar (1943.-1945.)

Rodio se 1915. godine u mjestu Gora, kotar Petrinja, od oca Stjepana i majke Barbare rođene Fabić, gdje su mu roditelji bili na službi. Nakon pučke škole, gimnaziju polazi u Zagrebu, te je položio ispit zrelosti 1934. godine na I. muškoj realnoj gimnaziji. Nakon toga upisuje studij ekonomije na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu. Povezan je kao mladi kršćanin s katoličkim organizacijama, pa se u njemu budi želja da postane svećenik. Nakon završene prve godine na Ekonomskom fakultetu, prelazi na studije bogoslovlja na Bogoslovnom fakultetu. Primljen je u Nadbiskupsko bogoslovno sjemeništa na Kaptolu, 8. studenog 1935. Studij je završio do veljače 1941., pa ga je nadbiskup dr. Alojzije Stepinac, s još 16 vršnjaka đakona, zaredio za svećenika, 16. ožujka 1941. Mladu je misu slavio u Vukovini na Blagovijest (Navještenje Gospodinovo), 25. ožujka 1941., budući je ondje njegov otac tada službovao kao ravnatelj škole. Bio je kapelan u Moravču do 1942., u župi Sv. Ivana u Zagrebu do veljače 1943., a potom je kapelan u Sv. Ivanu Žabnu od veljače do srpnja 1943. godine, uz župnika i dekana Leonarda Žunića. Premješten je za kapelana na Mariju Bisticu, gdje djeluje do 1945. godine, otkuda se s drugima početkom svibnja 1945. povlači prema Austriji. S njime je pošao i bistrički bogoslov Branko Kukulja. Kako nije bio ničim opterećen u ratu, vraća se natrag u koloni Kržnoga puta, te ih u povratu zadržavaju u Krapini. U samoj Krapini bio je logor u središtu kod škole. Svećenici i redovnici pridošli u Krapinu 20. svibnja 1945., bili su izdvojeni i smješteni: pola u Franjevačkom samostanu u Krapini, a pola kod župnika Josip Orlića u župnom dvoru u Krapini. U samostanu je bilo više mjesta, pa su onamo 23. svibnja došli svećenik Krčke biskupije Nikola Ilijić, kapelan Stjepan Štromar i bogoslov Branko Kukulja iz Marije Bistrice. Službenik OZN-e sve ih je popisao i naredio, da se ne smiju udaljavati. Svi su bili na OZN-i više puta saslušavani i bilo im je obećano, da će dobiti propusnice i vratiti se u svoje kotareve, gdje će ih saslušati, i ako nisu krivi, pustiti ih kući. Iz franjevačkog samostana u Krapini, Štromar je 3. lipnja 1945. napisao kratko pismo svome stricu, nadajući se pozitivnom ishodu: „Dragi striče, još uvijek smo kod OZN-e. Doduše taj logor je vrlo ugodan jer smo u samostanu franjevac. Služimo mise i ostalo svoje slobodno vršimo. Samo jedno ne znam, kako dugo će to trajati i kakav će svršetak imati? Ta neizvjesnost me malo uznemiruje. Pozdravi sve moje kod kuće. Tebi se zahvaljujem na pažnji i pozdravljam Te kao i tetu – Vaš S. Štromar“. No, već drugi dan, 4. lipnja 1945. oko 9 sati prije podne svi su pozvani na OZN-u, te su bili preslušavani u Pažurevoj kući. Rekli su im da sobom ponesu stvari, što je značilo da će otići iz Krapine. Rekli su da će ih uputiti u Varaždin. OZN-a ih je površno ispitivala i zatvorila kod sebe, u jednu sobu drugog kata Pažureve kuće. Jedinice OZN-e i KNOJ-a bile su izvršioци umorstava žrtava u ime nove komunističke vlasti. Sa svećenicima su imali drugi plan, a ne polazak na istragu i suđenje u Varaždin. Pred večer ih je posjetio krapinski gvardijan Ostijan i donio im nešto hrane. Čuvši i vidjevši sve okolnosti, rekao im je da neće u Varaždin, nego u Macelj. „I doista navečer u 10 sati (22 sata) ugasila su se sva električna svjetla, čuo se štopot motora njihovog kamiona“, koji je odjurio u Macelj, „u klaonicu tolikih nevinih žrtava“. Ondje su u Maceljskoj šumi, na mjestu zvanom „Lepa Bukva“, nekadašnjem posjedu Freundereichovih, ubijeni u noći 4. na 5. lipnja 1945. S kapelanom Štromarom je te iste noći ondje pogubljeno još 10 svećenika, biskupijskih i redovničkih, 9 mladih bogoslova, među kojima i Branko Kukulja, te još jedan franjevac u noći između 8. i 9. lipnja 1945. Šuma u Macelju veliko je stratište pobijenih Hrvata na Križnom putu. Po procijeni sudionika, ondje je ubijeno oko 13 tisuća ljudi, bez suda i suđenja. Zločine su počinili tzv. „antifašisti“, pripadnici OZN-e nove komunističke vlasti, po planu partijskog i državnog vrha, na čelu s Josipom Brozom, zvanim Tito. Zadojeni ideološkom mržnjom i danas ignoriraju svoje zločine i svim sredstvima ih umanjuju i prešućuju.²

² Stjepan KOŽUL. *Martirologij*, (1998.), str. 122-123, 183-197 i 698-705. – Fran ŽIVIČNJAK. *U vječni spomen na hrvatske vojnike, svećenike i franjevce i sve hrvatske mučenike pobijene u svibnju i lipnju 1945. godine na prostorima Maceljske šume kod Krapine i logorima u Mirkovcu kraj Svetog Križa-Začretja i Oroslavju*. Treće i

2) Bogoslov Branko Kukolja (*Marija Bistrica, 1921.-+ Macelj, 4./5.VI.1945.)

Rođen je u Mariji Bistrici 1921. godine od oca Ivana i majke Ane rođene Lacković. Ta dobra katolička obitelj dala je sina Branka u svećeničko zvanje, dok im je kćerka postala redovnicom u Družbi sestara milosrdnica Sv. Vinka Paulskog, kao s. Natalija Kukolja. Milosrdnice su vodile školsku nastavu za djevojčice u Mariji Bistrici u zgradi u kojoj je bila Dječjačka škola od 1. ožujka 1873. do 1886. godine, a potom u novoj zgradi koja je bila njihov samostan i škola (1886.-1948.).³ Branko je polazio osnovu školu u Mariji Bistrici. Nakon toga polazi tijekom 8 godina Nadbiskupski klasičnu gimnaziju u Zagrebu, te je pitomac Nadbiskupskog dječjačkog sjemeništa na Šalati. Poslije ispita zrelosti, prelazi u Nadbiskupsko bogoslovnog sjemeništa na Kaptolu i studira bogoslovlje na Bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. U vrijeme komunističkog prevrata u svibnju 1945. godine, odlazi prema Zapadu s kolonama vojske i naroda, zajedno s ondašnjim bistričkim kapelanom Stjepanom Štromarom. Partizani su ušli u Mariju Bisticu, 10. svibnja 1945. Nakon smrti revnog i sposobnog župnika Matije Seigerschmieda, 23. srpnja 1942., bistričku župu i svetište preuzeo je domaći sin Florijan Papić (1942.-1957.), koji je ranije djelovao kao župnik u Gornjoj Stubici i kratko u Donjoj Stubici (1940.-1942.). Na povratku iz Slovenije, na „Križnom putu“, sudionici Štromarove i Kukoljine kolone dolaze u Krapinu, 20. svibnja 1945. Ondje je bio logor u središtu grada, kod škole. U toj koloni bila je skupina svećenika, redovnika i bogoslova. Njihovu skupinu od 21 svećenika, redovnika i bogoslova, izdvojili su i podijelili, te smjestili jedne u franjevački samostan, a druge u župni dvor kod župnika Josipa Orlića u Krapini. Kapelan Štromar i bogoslov Kukolja bili su premješteni 23. svibnja 1945. iz župnog dvora u franjevački samostan u Krapini, gdje je bio veći prostor za stanovanje. Po njih je došao jedan službenik OZN-e, te su ih odveli u Pažurevu kuću, sjedište OZN-e. Ondje su bili saslušavani. Nadali su se, da će biti pušteni na slobodu, ili će ih moguće još ispitivati i suditi u Varaždinu. No, dogodilo se veliko zlo, što je zapisao u Kronici franjevačkog samostana u Krapini ondašnji gvardijan o. Ostijan Ostrognaj pod naslovom: „Istinski mučenici za vjeru i domovinu! Molite za nas!“ (*Veri martyres pro fide et patria! Orate pro nobis!*). Noću od 4. na 5. lipnja 1945. odvezli su ih u šumu Macelj, na mjesto zvano „Lepa Bukva“ i ondje ih sve pobili, među njima i mladog studenta Branka Kukolju. Sve je bilo obavijeno šutnjom i tajnom, ostao je samo „Krvave kronike glas“. Dolaskom samostalne države Hrvatske, od 1990. godine skupine i komisije obilaze maceljsko područje, lokalitete i grobišta žrtava. Vodili su ih Fran Živičnjak (+1998.) i Mladen Šafranko, djelatnik nekoć u civilnoj OZN-i Krapini, kao je želio surađivati u otkrivanju masovnih grobnica u Maceljskim šumama, Izvršena su 1993. godine i pokusna iskapanja u 23 grobnice i iskopano je 1163 kostura. Snimljen je i film. Na prostoru lokacije „Lepa Bukva“ otvorene su 4 masovne grobnice. Najveća je označena sa IVD, u kojoj su i pobijeni svećenici, redovnici i bogoslovi. Iz te jame IVD iskopano je 80 kostura. No, došlo je do zastoja, čini se iz političkih razloga. Fran Živičnjak je još u vrijeme komunizma često zalazio u Nadbiskupsko tajništvo i govorio o svojim saznanjima o zločinima komunizma u Maceljskoj šumi s tajnikom dr. Stjepanom Kožulom. Živičnjak i Šafranko vodili su 3. svibnja 1992. u Krapinu i okolicu, te na lokalitete u Maceljskoj šumi Saborsku komisiju za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava na čelu s predsjednikom Vicom Vukojevićem, tajnikom Florijanom Borasom i gospođom Gordanom Turić. Bio je to početak puta prema pokusnim iskapanjima masovnih grobnica iduće godine, za što je zaslužan predsjednik Komisije Vice Vukojević, a sudjelovao je i tajnik Društva hrvatskih političkih zatvorenika Branko Vidaček, koji je mlad umro. Dakako, Živičnjaku je

dopunjeno izdanje. Izd. „Udruga Macelj 1945.“, Zagreb-Đurmanec 2008. str. 1-79. – Stjepan KOŽUL. *Svećenici bjelovarskoga kraja. Dio II. Cirkvenski dekanat.* Izd. „Tkalčić“, Zagreb 2007., str. 338-339.

³ VRAČIĆ s. Berislava i KOVAČIĆ s. Alfonza. *Sestre milosrdnice Sv. Vinka Paulskoga s kućom maticom u Zagrebu 1845.-1995. II. Družbine filijale.* Zagreb 1998., str. 29-40.

mnoge pojedinosti o stratištima u Macelju rekao i Mladen Šafranko, koji je živio u Velikoj Gorici, Pleška 27. Šafranko je bio djelatnik u krapinskoj OZN-i, te je 21. svibnja 1945. spasio život Živičnjaku na Vojnoj OZN-i, „kada je toga dana prije podne bio osuđen na smrt od komandanta zloglasne OZN-e Stjepana Hršaka, koji je živio u vili na Tuškancu u Zagrebu“ i bio veoma uznemiren zbog govorenja i pisanja o zločinima u Macelju. Hršak je pokušao u javnosti poricati, da je to „klero-fašistička propaganda“, ali su ga pokusna iskapanja 1993. godine demantirala. Živičnjak je u svibnju 1994. godine još jednom razgovarao s Mladenom Šafrankom o ubijanjima žrtava i mjestima zločina u Macelju. Šafrankova je bila procjena, da su u Maceljskoj šumi u svibnju i lipnju 1945. godine nove komunističke vlasti likvidirale oko 13.000 ljudi, te da ondje ima oko 170 jama na raznim lokacijama. Ovo je važno spomenuti, jer su kasnije umrli i Živičnjak i Šafranko. Crkva je bila ustrajna svake godine, počevši od 1991. godine, u održavanju misnog spomen-slavlja u Macelju. Vodila se borba oko iskopanih posmrtnih ostataka žrtava, što s njima? Smjestili su ih u zgradi Patologije na Šalati tijekom 12 godina. Politika i umreženi utjecaji „antifašista“ pružili su na nevine žrtve još jednom svoju pesnicu. No, kasnije je djelovala i „Udruga Macelj 1945.“, koja je izdala drugo, a potom 2008. godine i treće, dopunjeno izdanje Živičnjakove knjižice „U vječni spomen...“ s priložima i svjetlopisima. U Macelju je izgrađena i spomen-crkva Muke Isusove svim žrtvama Križnoga puta, koju je blagoslovio u nedjelju 3. lipnja 2007. varaždinski biskup Josip Mrzljak. Iza podizanje spomen-objekta stajala je i Zagrebačka nadbiskupija. Kraj spomen-crkve nalazi se grobnica u koju su konačno 22. listopada 2005. položeni ostaci 1163 žrtava, nađenih u pokusnim iskapanjima 1993. godine. Pogrebne obrede i misu zadušnicu predvodio je kardinal Josip Bozanić. Prva Misa slavljena je u samoj crkvi 2. studenoga 2006. Nad grobnicom je podignut veliki križ. On je sa spomen-crkvom simbol za sahranjene 1163 žrtve koje su ondje, simbol i na žrtve u još 130 neistraženih jama u Maceljskim šumama, simbol i spomen na žrtve Križnih putova i na počinjene grozne zločine komunizma. Nažalost, za ove počinjene užasne zločine u Macelju „nitko nije odgovarao, nitko nije optužen, nitko nije osuđen“. Skrivaju se i imena počinitelja tih groznih zločina bez suđenja i kazne, osim onih otkrivenih u Živičnjakovoj spomen-knjižici. Zločini komunizma u Hrvatskoj ostaju i dalje bez osude, a zločinci i njihovi simpatizeri pokrivaju se boljševičkim pojmom „antifašizma“. No, tisuće mladih žrtava, poput bogoslova Branka Kukulje, koji nije doživio ni svoje svećeničko ređenje ni Mladu misu, kucaju na savjesti odgovornih, što ste učinili da se u državi Hrvatskoj makar nakon 25 godina njezinog postojanja osude svi totalitarni sistemi 20. stoljeća i da se poštuju sve žrtve, a osude zločinci, bez selektivnih pristupa. Dokle ćemo biti robovi velikosrpskih i komunističkih dogmi, koje kroz medijsku hajku žele spriječiti svaki napredak i istraživanje o zločinima komunizma? Žrtve trebaju biti u središtu pijeteta naroda i molitve Crkve.⁴

3) Josip ŠĆURIC (*Marija Bistrica, 4.V.1912.-+Maribor, V. 1945.)

U tiskanim dokumentima, pa tako i Šematizmima Zagrebačke nadbiskupije iz 1942. i 1943. godine prezime mu piše „Šćurić“, dok ing. Josip Vedrina iz Siska, u svom pismu Glasu Koncila od 6. kolovoza 2003., piše mu prezime „Šćuric“. On prvotno piše o ubijenim svećenicima obitelji Vedrina, posebice o Josipu, koji je ubijen u Loboru 1949. godine. No, navodi, da je „Šćuric“ bio „župnik u Zlataru“ i da je „ubijen u Bleiburgu“. Slično tvrdi i u

⁴ Stjepan KOŽUL. *Martirologij*, (1998.), str. 171. – Isti, *Deset godina nakon Martirologija Crkve zagrebačke (1998.-2008.)*. Izd. „Tkalčić“. Zagreb 2008., str. 89-96. – Fran ŽIVIČNJAK. *U vječni spomen na hrvatske vojnike, svećenike i franjevece i sve hrvatske mučenike pobijene u svibnju i lipnju 1945. godine na prostorima Maceljske šume kod Krapine i logorima u Mirkovcu kraj Svetog Križa-Začretja i Oroslavju*. Treće i dopunjeno izdanje. Izd. „Udruga Macelj 1945.“, Zagreb-Đurmanec 2008. str. 1-79.

svom pismu Jutarnjem listu, objavljenom 19. svibnja 2001. Time zapravo i nismo dobili novih podataka, osim dvojbe u prezimenu.⁵

Josip Šćurić(c) rodio se 4. svibnja 1912. od roditelja Josipa i Katarine rođene Habazin u Mariji Bistrici. Roditelji mu sele, vjerojatno je otac bio u državnoj službi, pa je Josip polazio pučku školu u Mariji Bistrici, Sarajevu i Zagrebu. Potom polazi I. klasičnu gimnaziju u Zagrebu, te gimnaziju u Požegi, gdje je položio ispit zrelosti 10.-20. lipnja 1932. Kao mladić od 20 godine stupio je u Nadbiskupskog bogoslovno sjemenište na Kaptolu, te je završio teološki studij na Bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Za svećenika je zaređen s kolegama đakonima, 28. lipnja 1936. Zaredio ih je nadbiskup koadjutor dr. Alojzije Stepinac. Djelovao je u Križevcima najprije kao kapelan 1936.-1937., potom od 8. listopada 1937. kao vjeroučitelj na realnoj gimnaziji, dok je 1939. godine bio suplent za vjeronauk na realnoj gimnaziji i na Višoj gospodarskoj školi u Križevcima. Dne 30. lipnja 1939. bio je premješten iz Križevaca za kapelana u Zlatar, gdje ga nalazimo i početkom 1942. godine, uz župnika i dekana mons. Ivana Mihelčića. Šematizam od 1. prosinca 1943. navodi, da župnik i župa u Zlatru nemaju kapelana, a Šćurić je na popisu vojnih dušobrižnika domobranstva, te je bio poslan s domobranima u Bosnu.⁶ Potom je imenovan vojnim duhovnikom marnarice u Zagrebu (Vlaška 12/II), na kojoj službi ga nalazimo 1944. i 1945. godine. Iz Zagreba se u prevratu povlači s vojnicima i civilima prema Sloveniji i Austriji, te je negdje likvidiran.

Poratna komunistička promidžba spominje ga samo jednom, zapravo prema citatu dubrovačkog dnevnika „Hrvatska“, od 26. svibnja 1944. (br.38, str. 2). U članku se kaže, da je 25. svibnja 1944. u 8 sati bio u zagrebačkoj Prvostolnoj crkvi na službi Božjoj „kao zahvalnici za sretan povratak hrvatskih mornara s Crnog mora“, kada su bila podijeljena i „Poglavnikova odličja hrvatskim mornarima“. Tu se ističe da je „došao na propovjedaonicu svećenik dušobrižnik mornara, ustaški bojnik Josip Šćurić i hrvatskim mornarima održao uzноситi propovijed ... Čitajući imena hrvatskih časnika, dočasnika i mornara poginulih na Crnom moru, naglasio je govornik da će ona ostati urezana zlatnim slovima u temelje Nezavisne Države Hrvatske...“ To je sve i to je jedino što spominje komunistička poratna promidžba o njemu, ali ništa ne navode gdje je taj svećenik dušobrižnik mornara u Zagrebu poslije Drugog svjetskog rata?

Jedna bilješka u arhivu Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu iz poratnog vremena ističe činjenicu, da je Šćurić bio dušobrižnik za domobrane, da je bio među domobranskim duhovnicima, što potvrđuje i citirani šematizma od 1. prosinca 1943. i da se nije bavio politikom. „Kad se vraćao od granice kući, odveden je po partizanskoj vojnoj komandi i nestao. Neki su vojnici pripovijedali, da su on i vlč Josip Klasić (*1914.-+1945.) strijeljeni, a nepoznato je gdje su zakopani. Poslije rata nije se pitalo da li je na njemu i vlč. Klasiću kakva krivnja. Kriv je jer je svećenik i zato je stradao“.⁷

U Martirologiju Crkve zagrebačke sažeto smo opisali što se je događalo sa skupinom većom od sto bogoslova i svećenika iz raznih krajeva Hrvatske, na temelju razgovora s dr. Vladimirom Šubatom, Nikolom Stojanovićem i dr. Josipom Ladikom, koja je krenula iz Zagreba vlakom, 5. svibnja 1945. sa Zapadnog kolodvora prema slovenskoj granici, a potom pješice preko Karavanki došla u Grafenstein u Austriji, u „englesku zonu“⁸ Objavili smo pisano izvješće svećenika biskupije Đakovačke i Srijemske Željka Pavličića, koje je napisao u Đakovu 5. lipnja 1993.⁹ Tu se spominju razna imena bogoslova i svećenika, ali tada nitko nije

⁵ Stjepan KOŽUL. *Deset godina nakon Martirologija Crkve zagrebačke (1998.-2008.)*. Izd. „Tkalčić“. Zagreb 2008., str. 62.

⁶ OŠKCJ, 1939., str. 60 i 72. - Šematizam Zagrebačke nadbiskupije od 1. siječnja 1942, str. 16. – Šematizam Zagrebačke nadbiskupije, prema stanju 1. prosinca 1943., str. 17 i 24.

⁷ Stjepan KOŽUL. *Martirologij*, (1998.), str. 119. – Isti, *Deset godina nakon Martirologija Crkve zagrebačke*, (2008.), str. 62.

⁸ Stjepan KOŽUL. *Martirologij*, (1998.), str. 173-174.

⁹ Stjepan KOŽUL. *Martirologij*, (1998.), str. 174-180.

spomenuo svećenika Josipa Šćurića. Opisali smo žalosni progon i montirani proces protiv bogoslova Nadbiskupskog bogoslovnog sjemeništa u Zagrebu 1950./1951. godine, kada su osuđena dvojica poglavara (duhovnik dr. Josip Salač i vicerektor prof. Franjo Talan st.) i 12 bogoslova, među njima i Vladimir Šubat, na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 11 godina i na gubitak građanskih prava za vrijeme od 3 godine.¹⁰ Šubat je s kolegama tamnovao u Lepoglavi, a kasnije doktorirao iz međunarodnog prava i živi u Zagrebu kao ugledni intelektualac i vjernik. On je 2015. godine o svojoj 90. obljetnici života (1925.-2015.) izdao svoje dvije knjige, u kojima je opisao svoje osobno iskustvo iz 1945. godine, kao i ono sa suđenja 1951. godine i tamnovanja u Lepoglavi.¹¹ Šubat potanko opisuje večernji polazak 5. svibnja 1945. grupe od oko 140 svećenika i bogoslova vlakom sa zagrebačkog Zapadnog kolodvora, s mnoštvom naroda. On se je držao svojih kolega Stjepka Težaka, Ivana Grškovića i Stjepana Novaka. Vlak nije dugo vozio, nije mogao naprijed, pa su krenuli pješice i 8. svibnja došli u Celje. Nepregledno mnoštvo izbjeglica. Odonud su neke kolone krenule prema Ljubljani, druge prema Mariboru i Dravogradu, a oni su u velikoj koloni od oko 9000 ljudi, koju je vodio domobranski general Ajanović, pošli preko Karavanki i došli u Grafenstein, u Austriji, čije je područje pripadalo u „englesku zonu“. Svi sudionici bili su smješteni u logor, u samom mjestu, dok je svećenike i bogoslove preuzeo tamošnji mjesni župnik, te su im župljani donosili hrane. Tako je ostalo do 24. svibnja, kada su ih engleske jedinice Petog engleskog korpusa sve pokupili i odvezli kamionima na željezničku postaju u Bleiburg. Predali su ih jugoslavenskim partizanima, te su vlakom odvezeni u Maribor, u logor ispred tamošnje Vojne akademije. Odonud su odvodili zarobljenike i civile u smrt, dok je njihova preostala skupina svećenika i bogoslova kasnije došla u Zagreb, na obradu službenicima OZN-e, na čelu sa zloglasnim Nedom Milunovićem. Dakako, u poglavlju gdje je opisano to bolno putovanje u svibnju 1945. godine od Zagreba do Grafensteina u Austriji i natrag preko Maribora u Zagreb, Šubat spominje mnoga imena bogoslova i svećenika, posebice ozaljskog župnika dr. Matiju Kranjčića, koji je bio i gimnazijski vjeroučitelj u Karlovcu, a koji je po povratku u Zagreb bio negdje ubijen od komunističkih vlasti. No spominje i „svećenika Josipa Šćurića iz Marije Bistrice, koji je kasnije strijeljan u Mariboru“, a kojega je poznavao kao svoga vjeroučitelja u gimnaziji u Križevcima. Šćurić mu je, po izlasku iz vlaka dok su počeli pješaćenje 5 svibnja prema Celju, „dao dva para vunениh vojničkih čarapa i to mi je spasilo noge od težih povrjeda“.¹² Šubat u zadnjem poglavlju te knjige prikazuje svoj životni put,¹³ i ponovno na dva mjesta spominje svećenika Josipa Šćurića. Kako je Šubat rođen 1925. godine u Sv. Ivanu Žabnom, nakon četverogodišnje pučke škole u rodnom mjestu, pošao je u realnu gimnaziju u 10 kilometara

¹⁰ Stjepan KOŽUL. *Martirologij*, (1998.), str. 507-529, 524.

¹¹ 1) Vladimir ŠUBAT. *Milijunski egzodus Hrvata u savez sa zapadnim saveznicima, I – Bleobrug*. Zagreb 2015.
– 2) Isti, *U jarmu komunističkog ideološkog ropstva. Ropstvo, tamnovanje i stradavanje pravедnika u 65 epizoda*. Zagreb 2015. Šubat u svojim knjigama spominje mnoga imena civila, svećenika i redovnika, iz oba vremena njegova stradanja, i 1945. i 1950. godine. U prvoj knjizi zanimljivo je uočiti ozaljskog župnika dr. Matiju Kranjčića i vojnog duhovnika Josipa Šćurića, koji su ubijeni 1945. godine. U drugoj knjizi (str. 43), među ostalima spominje u zatvorskoj ćeliji na Savskoj cesti 1945. godine, da su s njime bili: „prof. dr. fra Rrufin Šilić, provincijal hercegovačkih franjevaca“ (koji će to postati tek u igrama komunističkog režima, fra dr. Jerka Mihaljevića i drugih, 1967. godine i otvoriti žalosni „Hercegovački slučaj“), „fra Zlatka Čorića“ (koji je nije bio u režimskom udruženju svećenika, pa je postao provincijalom 1961.-1967. godine), „fra Slavka“, a spominje i bibličara dr. Ljudevita Rubčića (koji je rođen 1920., a zaređen za svećenika 1946. godine, pa će svoje akademske naslove steći kasnije). Šubat spominje također (str. 199) među osuđenicima u Lepoglavi, kojima su odmjerene „ekstremno visoke vremenske kazne“, da je među njima i „pop Antun Ivandija“ (sic!, a bio je nadbiskupski tajnik do uhićenja 1948., osuđen na 11 godina robije /1948.-1959./, zaštitivši biskupa Salica i druge na Kaptolu, kasnije je bio redoviti profesor na KBF-a u Zagrebu, kanonik Prvostolnog kaptola i papinski prelat).

¹² Vladimir ŠUBAT. *Milijunski egzodus Hrvata u savez sa zapadnim saveznicima*, (2015.), str. 373-420, o Šćuriću str. 382.

¹³ Vladimir ŠUBAT. *Milijunski egzodus Hrvata u savez sa zapadnim saveznicima*, (2015.), str. 573-599.

udaljene Križevce, 1937. godine. Već u prvoj godini „upoznao sam mladog križevačkog kapelana Josipa Šćurića - predavao nam je na gimnaziji vjeronauk. Jednoga dana sam mu rekao da bih najviše volio postati svećenik, mada je ta želja rođena u meni daleko ranije. On mi tada reče kako bih uz francuski morao učiti i latinski jezik pa, ako ja to zaista želim, on će mi davati instrukcije svakog radnog dana za dogovorenih popodnevni sati. Nakon završene druge godine realne gimnazije s odličnim uspjehom, odveo me je u Zagreb i na tadašnjoj II. klasičnoj gimnaziji položio sam dopunski ispit latinskog jezika za prve dvije godine i upisao treću gimnazijsku godinu na Klasičnoj gimnaziji Nadbiskupskog dječjačkog sjemeništa u Zagrebu na Šalati“.¹⁴ Bila je to školska godina 1939./1940. Ova crtica iz Šubatova života mnogo nam govori o požrtvovnom i vrijednom svećeniku i vjeroučitelju Josipu Šćuriću. Povežimo to i sa spomenutom Šćurićevom gestom, dok je na početku pješačenja 5. svibnja 1945. dao Šubatu 2 para vunениh vojničkih čarapa. Tada je Šubat već položio ispit zrelosti i postao bogoslov, a Šćurić na završetku službe duhovnika vojne mornarice u Zagrebu. Konačno, Šubat spominje i Šćurićev svršetak zemaljskog putovanja. Naime, engleske snage su ih sve predale 24. svibnja 1945. partizanskim postrojbama komunističke jugoslavenske vlasti, te su kraće boravili u logoru pred Vojnom akademijom kraj Maribora. Konačno su došli u Zagreb noću 29. na 30. svibnja 1945. U Zagreb je došao i župnik dr. Matija Kranjčić, dok o svećeniku Šćuriću Šubat piše, da je „zadržao u džepu sat, koji mi je poklonio povodom firme vojni svećenik Josip Šćurić, **koji je strijeljan s drugih 14 domobranskih bojnika u šumi pokraj spomenutog logora u Mariboru (kod Vojne akademije)**. To mi je kasnije posvjedočio tada mladi časnik hrvatske vojske Vinko Malinarić, kada smo se sreli u XVI. omladinskoj Jože Vlahovića u Sisku. On i danas živi u Zagrebu“.¹⁵ Tako smo ipak došli do približne lokacije smaknuća tog plemenitog svećenika, vjeroučitelja i vojnog dušobrižnika, koji je likvidiran od komunističkih zločinaca s 33 godine života i 9 godina svećeništva, bez suda i suđenja, kao i deseci i deseci tisuća Hrvata po stratištima diljem Slovenije. Samo u Teznom kod Maribora pobijeno je preko 20.000 povratnika iz Austrije u kolonama Križnih putova. Neka im Crkva i narod čuvaju spomen!

¹⁴ Vladimir ŠUBAT. *Milijunski egzodus Hrvata u savez sa zapadnim saveznicima*, (2015.), str. 574-575.

¹⁵ Vladimir ŠUBAT. *Milijunski egzodus Hrvata u savez sa zapadnim saveznicima*, (2015.), str. 579-580. Šubat na drugom mjestu (str. 391) ranije spominje da je sobom imao sat, „koji mi je za dan krizme poklonio prečasni Stjepan Lacković, dotadašnji tajnik nadbiskupa Stepinca“ (što je manje vjerojatno, jer je Lacković bio tajnikom poslije dr. Franje Šepera, od jeseni 1941. do prevrata 1945. godine, kada je otpratio papinog delegata Marconea u Rim, prije dolaska partizana u Zagreb.